

STUDIJŲ DALYKO (MODULIO) APRAŠAS

Dalyko (modulio) pavadinimas	Kodas
Antropoceno estetika	

Dėstytojas / a (-ai)	Padalinys (-iai)
Koordinuojantis (-i): Doc. dr. Vaiva Daraškevičiūtė	VU Filosofijos fakultetas, Filosofijos institutas
Kitas / a (-i):	

Studijų pakopa	Dalyko (modulio) tipas
Pirmoji pakopa	Pasirenkamasis

Igyvendinimo forma	Vykdyimo laikotarpis	Vykdyimo kalba (-os)
kontaktinė (auditorinė)	Rudens semestras	Lietuvių kalba

Reikalavimai studijuojančiajam	
Išankstiniai reikalavimai: nėra	Gretutiniai reikalavimai (jei yra): nėra

Dalyko (modulio) apimtis kreditais	Visas studento darbo krūvis	Kontaktinio darbo valandos	Savarankiško darbo valandos
5	135	48	87

Dalyko (modulio) tikslas

Šiuo dalyku siekiama ugdyti supratimą apie antropoceno įvykį ir šios situacijos vizualinį/meninį reprezentavimą šiuolaikinėje kultūroje; gebėjimus kritiškai vertinti šiuolaikinę antropoceno ikonografiją ir atpažinti jos susiformavimo prielaidas modernybės mąstyme ir vizualizavimo strategijose; supratimą apie klimato kaitos akivaizdoje kylančius iššūkius šiuolaikinio žmogaus savivokai ir vaizduotei; supratimą apie naujausias diskusijas ir kontroversijas antropoceno teorijų lauke.

Dalyko (modulio) studijų rezultatai	Studijų metodai	Vertinimo metodai
Dalyką išklause studentai - įgis žinių apie XXI a. antropoceno teorijas ir jų kritiką, susipažins su vizualinio/meninio antropoceno reprezentavimo strategijomis ir prielaidomis.	Paskaitos, seminarai, žodinis pranešimas.	Egzaminas arba darbo rašymas, pranešimo vertinimas.
Gebės atpažinti, savarankiškai ir kritiškai analizuoti vizualinės/menines antropoceno ikonografijos principus ir jų ištakas Vakarų gamtos reprezentavimo tradicijoje.	Seminarai, paskaitos, darbo rašymas	Darbas seminaruose, egzaminas, pranešimo vertinimas.
Gebės kritiškai (ontologinėje, estetinėje, socialinėje) perspektyvoje, analizuoti naujausias antropoceno	Seminarai, darbo rašymas	Darbas seminaruose, darbo rašymas

diskusijas ir kontroversijas, atpažinti jų recepciją šiuolaikinėje kultūroje ir mene.		
---	--	--

Temos	Kontaktinio darbo valandos						Savarankiškų studijų laikas ir užduotys		
	Paskaitos	Konsultacijos	Seminarai	Pratybos	Laboratoriniai darbai	Praktika	Visas kontaktinis darbas	Savarankiškas darbas	Savarankiškai atliekamos užduotys
1. Probleminio lauko apibrėžimas	2						2		Bendrais bruožais aptariama kaip koreliuoja antropoceno įvykis ir vizualumo problematika. Aiškinamos pagrindinės sąvokos, aptariama darbo programa ir atsiskaitymo metodai. Studentai turi aktyviai kelti klausimus ir analizuoti dėstytojos pateiktą medžiagą.
2. Antropoceno estetika kaip anestetika (T. J. Demos). Vizualizavimo funkcionavimas ir hierarchinės struktūros steigimas, anti-vizualumo samprata (N. Mirzoeff). Antropoceno vizualizavimas kaip redukcija į reginį.	4		4				8	6	Pasiruošti nagrinėti seminare: Mirzoeff „Vizualizing the Anthropocene“, p. 213-232.
3. Peizažo/gamtovaizdžio sąsaja Vakarų kultūroje. Gamtos estetizavimo prielaidos modernybėje: E. H. Gombrich, E. Panofsky. Gamta tarp tikroviškumo ir virtualumo; slinktis nuo meno prie gamtos (G. Agamben).	2		4				4	6	Daraškevičiūtė „Menas tapo gamta, o gamta menu“ in Gamtos transformacijos modernybėje (Ed. Gutauskas, M.), p. 137-150.
4. Gamtovaizdis ir jo ontologinio statuso problema. Vizualumas kaip tikrovės redukcija (M. Heidegger, P. Descola). Gamtovaizdžio traktavimas gelmės (S. Schama) ir paviršiaus (W. T. Mitchell) aspektais. Gamtovaizdis kaip tikrovės transfigūracija (P. Descola).	2		4				4	4	Descola „Landscape as Transfiguration“, p. 314
5. Antropocenas anapus vizualumo. Hiperobjekto samprata, estetiškos prieigos išardymas (T. Morton). Estetika kaip	2						4	4	Morton. Hyperobjects 99-134.

pamatinio lygmens percepcija, grįžimas prie <i>aesthesis</i> (G. Harman; M. Ferraris).										
4. Gaja kaip trečioji alternatyva tarp lokalumo ir globalumo. Gajos hipotezė (J. Lovelock, L. Margulis). Kritinės zonos (B. Latour) Skirtumas tarp B. Latouro ir I. Stengers Gajos sampratų.	4		2					8	8	Latour <i>Facing Gaia</i> , p. 111-145; Stengers "Accepting the Reality of Gaia: Fundamental Shift?" (In: "The Anthropocene and the Global Environmental Crisis", Ed. C. Hamilton, C. Bonneuil, F. Genenne, p. 134-144)
5. Antropocenas ir kosmotechnika. Autopoetinių sistemų apibrėžimas (H. Maturana, F. Varela). Panašumas tarp gyvųjų ir kibernetinių sistemų (G. Simondon, B. Stiegler, A. Žukauskaitė). Technologinės sistemos ir rekursyvumas (Yuk Hui).	2		2					4	4	Yuk Hui <i>Recursivity and Contingency</i> , p. 63-85.
6. Nuo <i>autopoiesis</i> prie <i>sympoiesis</i> . Holobionto samprata (L. Margulis, S. Gilbert); kiborgo teorija (D. Haraway) Posthumanistinės žmogaus sampratos prielaidos (C. Wolfe). <i>Sympoiesis</i> teorija, antropoceno sąvokos kritika, Kthulucenas (D. Haraway).	2		6					8	12	Haraway „Čiuopiantis mąstymas: antropocenas, kapitalocenas, kthulucenas...“ (in Athena nr. 14, p. 79-117); D. Haraway „Sympoiesis“ in D. Haraway <i>Staying with the Trouble</i> , p. 58-67.
7. Antropoceno sąvokos reabilitavimas: amerindinis perspektyvizmas (E. Viveiros de Castro). Postkolonializmo linija antropoceno diskurse: pasaulio pabaigų diagnozė, lėtosios visuomenės ir <i>Anthropos</i> įveika (self-decolonization).	4		2					6	4	D. Danowski, E. Viveiros de Castro <i>The Ends of the World</i> , p. 79-108.
8. Ruošimasis pranešimui									8	Semestro metu visi studentai turi padaryti bent vieną seminare nagrinėjamo teksto dalies pristatymą.
10. Savarankiškos literatūros studijos ruošimasis egzaminui									31	
Iš viso	24		24					48	87	

Vertinimo strategija	Svoris proc.	Atsiskaitymo laikas	Vertinimo kriterijai
Egzaminas arba rašto darbas	40 %		Studentai renkasi egzaminą arba rašto darbą. Egzaminas: Gerai orientuojasi problematikoje; gerai susipažinęs su šaltiniais, aiškiai supranta pagrindines sąvokas, tezes ir argumentaciją; dėsto sklandžiai, nuosekliai – nuo 3 iki 4 balų. Atpažįsta bendriausias problemas, supranta bendriausias tezes ir argumentaciją, dėsto gana nuosekliai – nuo 1 iki 2 balų.

			Rašto darbas: bus vertinamas tematikos supratimas, tinkamas autorių pasirinkimas problemai eksplikuoti, teorinių prielaidų atskleidimas, kūrybiškumas nagrinėjant šiuolaikinio pasaulio fenomenus antropoceno aspektu.
Aktyvus darbas seminaruose	30 %		Kaupiamas balas. Balo surinkimo būdas priklausys nuo kursą pasirinkusių studentų skaičiaus. Bus vertinama: išmanymo ir kompetencijos demonstravimas, kūrybiškumas nagrinėjant, aiškinantis ir sprendžiant problemas.
Pranešimas seminare	30 %		Paskirtos/pasirinktos teksto dalies pristatymas. Atpažįsta pagrindines sąvokas ir tezes – 1 balas. Atpažįsta pagrindines sąvokas ir tezes, pristato teksto argumentacijos plėtotę – 2 balai. Pristato pagrindines problemas, pagrindines tezes ir argumentaciją, dėsto nuosekliai, dalykiškai, formuluoja esminius klausimus – 3 balai.

Autorius (-iai)	Leidimo metai	Pavadinimas	Periodinio leidinio Nr. ar leidinio tomas	Leidykla ar internetinė nuoroda
Privaloma literatūra				
Mintautas Gutauskas, Vaiva Daraškevičiūtė, Gianluca Cuzzo, Danutė Bacevičiūtė	2021	Gamtos transformacijos: modernybė ir antropocenas		Vilnius: VU leidykla
T. J. Demos	2017	<i>Against the Anthropocene</i>		Berlin-New York: Strenberg Press.
Descola Philippe	2013	<i>Beyond Nature and Culture</i>		The University of Chicago Press
Descola Philippe	2014	<i>Landscape as Transfiguration</i>	Suomen Antropologi: Journal of the Finnish Anthropological Society, 41(1), 2015, p. 3-14.	
Donna Haraway	2016	Staying with the Trouble: Making Kin in the Chthulucene		Duke University Press
Donna Haraway		“Čiuopiantis mąstymas: antropocenas, kapitalocenas, khtulucenas“	Athena. Filosofijos studijos. Nr. 14.	Vilnius: LKTI
Yuk Hui	2019	<i>Recursivity and Contingency</i>		London, New York: Rowman and Littlefield
Nicholas Mirzoeff	2014	<i>Vizualizing the Anthropocene</i>	Public Culture 26 (2 /73)	
Timothy Morton	2013	<i>Hyperobjects</i>		University of Minnesota Press
Bruno Latour	2017	<i>Facing Gaia. Eight Lectures on the New Climatic Regime</i>		Cambridge: Polity Press
Kristupas Sabolius	2024	<i>Forget the environment, imagine with milieu</i>	Rivista di Estetica	Rosenberg & Sellier
Isabel Stengers	2015	<i>"Accepting the Reality of Gaia: Fundamental Shift?"</i>		Routledge

		(In: "The Anthropocene and the Global Environmental Crisis", Ed. C. Hamilton, C. Bonneuil, F. Genenne, p. 134-144)		
Eduardo Viveiros de Castro; Deborah Danowski	2016	<i>The Ends of the World</i>		Polity Press
Eduardo Viveiros de Castro	2015	<i>Canibal Metaphysics</i>		Univocal Publishing
Cary Wolfe	2021	<i>Art and Posthumanism</i>		University of Minnesota Press
Žukauskaitė Audronė	2025	<i>Į organizmus orientuota ontologija</i>		Vilnius: Hubris
Papildoma literatūra				
Vaiva Daraškevičiūtė	2025	<i>Antropoceno kraštovaizdžiai: progreso aporijos ir hibridinės ateitys</i>		MO muziejaus leidykla
Donna Haraway	1985	<i>A Cyborg Manifesto</i>		
Martin Heidegger	1992	„Pasaulėvaizdžio metas“, <i>Rinktiniai raštai</i>		Vilnius: Mintis
Dipesh Chakrabarty	2021	<i>The Climate of History in a Planetary Age</i>		Chicago: The University of Chicago Press
Mintautas Gutauskas	2024	<i>Anthropocentrism and two phenomenological approaches to animal life</i>	„Problemos“	Vilnius: VU Leidykla
Yuk Hui	2024	<i>Machines and Sovereignty</i>		University of Minnesota Press
H. Maturana, F. Varela	1980	<i>Autopoiesis and Cognition: The Realization of the Living</i>		Springer Editors
Nicholas Mirzoeff	2011	<i>The Right to Look: A Counterhistory of Visuality</i>		Duke University Press
Anna Lowenhaupt Tsing, Heather Swanson, Elaine Gan, Nils Bubandt	2017	<i>Arts of Living on a Damaged Planet: Ghosts and Monsters of the Anthropocene</i>		University of Minnesota Press
Kristupas Sabolius	2021	<i>Apie tikrovę. K. Saboliaus pokalbis su E. Viveiro de Castro ir D. Danowski „Žvelgiant iš poliarinių lokių požiūrio taško“, 292-325.</i>		Vilnius: VU leidykla